

ZÖLDSÁRVÁR

III. évfolyam
1. szám

2009 május

A Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület kiadványa

ÚJABB VÁROSTAKARÍTÁSI AKCIÓ SÁRVÁRON

Éves programunknak megfelelően április 25-én megtartottuk "ÖNKÉNTESK A TISZTA SÁRVÁRÉRT" elnevezésű szemétszedési akciónkat. Nagy örömről számoltunk be, hogy az egyesület tagsága mellett számos önkéntes, köztük a Barabás György középiskola és a Tinódi Gimnázium diákjai is segítettek munkánkat. Rendezvényünket dr. Dénes Tibor polgármester Úr is megtisztelte. Eredményességünkre mi sem jellemzőbb, hogy sikerült 6 helyszínen összesen 1356 kg szemetet összeszednünk, melyet a HUKÉ Kft díjtalanul elszállított. Sajnos maradt elég hulladék a következő alkalomra is!

-er-

Bemutatkozik a Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület új elnöksége

A 2009. februárjában tartott közgyűlésen Gergács Ildikó - elnök, elfoglaltsága végett lemondott. A közgyűlés az elnökség újra választását javasolta. 2009. március 29-i közgyűlésen titkos szavazás alapján választottunk elnökséget. Az Egyesület 2 évvel ezelőtt alakult meg, Gergács Ildikó és még 11 fő ötlete alapján.

A lelkes tagokból álló Egyesület, rövid idő alatt Sárváron ismertté vált. Gergács Ildikó elnöksége ideje alatt, ZÖLDSÁRVÁR újságot negyedévente megjelentettük. Megrendezésre került nagy sikerrel a hagyományteremtő Környezetvédelmi Nap. Szakmai részről iskolákkal, óvodákkal a tartottuk és tartjuk a kapcsolatot. Öko-szakkört indítottunk a Tinódi Lantos Sebestyén Gimnáziumban.

Ezúton szeretnénk megköszönni Gergács Ildikó áldozatkész munkáját, aki a tagság sorában tovább erősíti az Egyesületünk tevékenységét. Az új elnökség programjában sok változtatás nincs, mivel a 2009. évi programterv az iránymutató. A ZÖLDSÁRVÁR újság negyedéves szintű megjelentetése, a hagyományteremtő Környezetvédelmi Nap megrendezése, Öko-szakkörök elindítása tovább is a fő terveink között szerepelnek.

Amivel kibővül még: Életmód Klub, havi szinten több előadást tartana meghívott vendég előadókkal. Iskolákkal, óvodákkal a kapcsolattartás kibővítése is terveink között szerepel. Honlapunk arculatváltása is folyamatban van.

Szeretnénk a civilszervezetekkel az együttműködést megerősíteni és még jobban kiszélesíteni., hogy az Egyesületi tagok büszkének legyenek arra, hogy a Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület tagjai, valamint, Sárvár lakosságát büszkeséggel töltse el, hogy van Sárvárnak egy Környezetvédő és Természetbarát Egyesülete!

Bokorné Csonka Judit

(Az új elnökség névsora a 2. oldalon található.)

A TARTALOMBÓL:

1. old.	VÁROSTAKARÍTÁS,
ÚJ ELNÖKSÉG
2. old.	KÖRNYEZETÜNK-
BEN ÉLŐ HÜLLŐK,
AJÁNLÓ
3. old.	KÖZHASZNÚSÁGI
JELENTÉS
4. old.	A VÁRPARK ,
VAN IRODÁNK
5. old.	ÜZEMLÁTOGA-
TÁS / HUKÉ /
6. old.	KÖRNYEZET-
KÍMÉLŐ KER-
TÉSZKEDÉS
7. old.	AZ ORVOS
VÁLASZOL
PÜNKÖSD
8. old.	A BAJTI ERDŐ
TITKAI
9. old.	VÉDETT TERMÉSZE-
TI TERÜLETEK
10. old.	BEMUTATKOZIK
A GÁRDONYI
ÁLTALÁNOS
ISKOLA
11. old.	VÁROS -
TAKARÍTÁS
12. old.	IMPRESSZUM
PÁLYÁZAT

Értékesek számunkra!?

Manapság könnyen és undorodva fordulunk el ha az újságban, tévében látjuk őket, nem beszélve arról, ha netán az udvarban lévő vízóra aknában vagy hétvégi házunk kertjében találkozunk velük.

Félünk tőlük, mert talán születésüinktől kezdődően bennünk van, hogy ők minden rossznak megtestesítői, hiszen a legigazabb könyvben a Bibliában is a gonoszt ábrázolja.

Ha rájuk találunk, általában elpusztítjuk őket lapáttal, ásóval, mert félünk harapásuktól, marásuktól, pedig ha csak elmennének mellettük talán ránk sem hederítenének.

Az ő világuk is a mi világunk, még ha hihetetlen

Is, ők azok akik igazán hasznat hajtanak a mi életünkben.

Most már tárjuk fel, hogy kikről is van szó!

Kígyókról, siklókról.

Miért is értékesek ők a mi számunkra?

Mivel rágcsálókkal táplálkoznak (egér, hörcsög, patkány, stb.) egyensúlyt tartanak ezen állatok szaporulatában, ezzel hozzájárulva ahhoz, hogy az általunk megtermelt vagy raktározott élelmiszereket biztonságban tudhassuk.

A rágcsálóknak folyamatosan rágniuk kell, mivel szemfogaik folyamatosan nőnek, ezért ami az útjukba kerül "áldozatukká" válik (cipő, papucs, könyv, ruha, élelmiszerek).

Ilyenkor bosszankodunk, megpróbálunk mindenféle csapdákat, ragasztókat és drága kutyüket venni, nem gondolva arra, hogy talán mi is hozzájárulunk ezen állatok "jólétéhez", azáltal, hogy irtjuk, vagy csak nem becsüljük, értékeljük megfelelőképpen kígyóinkat és siklóinkat!

Meg kell őket ismernünk, tanulnunk kell róluk ahhoz, hogy igazán felismerjük igazi értéküket!

Nem csak az ökológiai egyensúly fenntartásához van szükségünk rájuk. Ha igazán odafigyelünk ezekre az állatokra, megláthatjuk mennyire pompázatos színekkel lettek felruházva és viselkedésük, életvitelük örömet és sok érdekességet kínálhat számunkra.

Ami a legfontosabb, hozzá tartoznak nemzeti értékeinkhez!

Szeretném, és célom, hogy a következő számokban egyre többen ismerhessék meg a Magyarországon honosnak számító két mérges kígyó- és öt siklófajt, majd ezek után a világ számos országában élő, és előforduló fajokat, melyek különleges tulajdonságaikkal és káprázatos színeikkel élik mindennapjaikat a mi örömünkre.

Kápolnási Tamás

ÚJ ELNÖKSÉGÜNK TAGJAI:

Elnök: Bokorné Csonka Judit

Titkár: Szabó Klaudia

Gazdasági felelős: Enzsőli Róbert

Környezetvédelmi referens: Bujtás Szilvia

Oktatási felelős: Gerencsorné Nagy Judit

Program szervező: Riczu Sándor

Médiafelelős: Fonyó Istvánné

PROGRAM AJÁNLÓ

Május 29-én 18 órakor a Nádasdy Vendéglőben Életmód - Klub. Barna János: "A bőr egészséges ápolása és karbantartása".

Június 5-én 15 órától a Csónakázó-tó területén a Környezetvédelmi Világnap alkalmából játékos szemléltető programok gyerekeknek, programzárás népzenevel!

Június 19-én Előadás: „A rendőrség szerepe a környezetvédelemben” tárgykörben. Helyszín és időpont egyeztetés alatt.

Egyesületünk Közhasznúsági Jelentése (kivonat)

eFt-ban

Sorsz.	Tétel megnevezése	Előző évi	Tárgyév
a	b	c	e
A.	Összes közhasznú tevékenység bevétele	71	585
1.	Közhasznú célú működésre kapott támogatás	37	552
a.	alapítótól		
b.	központi költségveréstől		
c.	helyi onkormányzattól		
d.	egyéb	37	552
2.	Pályázati uton elnyert támogatás		
3.	Közhasznú tevékenységből származó bevétel		
4.	Tagdíjból származó bevételek	34	33
5.	Egyéb bevételek		
6.	Pénzügyi műveletek bevételei		
7.	Rendkívüli bevételek		
8.	Aktivált saját teljesítmény bevétele		
B.	Vállalkozási teljesítmény bevétele	51	171
1.	Árbevételek	51	171
2.	Egyéb bevételek		
3.	Pénzügyi műveletek bevételei		
4.	Rendkívüli bevételek		
C.	Összes bevétel:	122	756
D.	Közhasznú tevékenység költségei	43	311
1.	Anyag jellegű ráfordítások	6	311
2.	Személyi jellegű ráfordítások		
3.	Értékcsökkenési leírás		
4.	Egyéb ráfordítások	12	
5.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	8	
6.	Rendkívüli ráfordítások	17	
E.	Vállalkozási tevékenység költségei	50	355
1.	Anyag jellegű ráfordítások		355
2.	Személyi jellegű ráfordítások		
3.	Értékcsökkenési leírás		
4.	Egyéb ráfordítások	50	
5.	Pénzügyi műveletek ráfordításai		
6.	Rendkívüli ráfordítások		
7.	Aktivált saját teljesítmény értéke		
F.	Összes tevékenység költségei (D+E)	93	666
G.	Adózás előtti vállalkozási eredmény (B-E)	1	-184
H.	Adófizetési kötelezettség	0	0
I.	Tárgyévi vállalkozási eredmény (G - H)	1	-184
J.	Tárgyévi közhasznú eredmény (A - D)	28	274

A. Személyi jellegű ráfordítások		0	0
1. Bérköltségek			
a. megbízási díjak			
b. tiszteletdíjak			
2. Személyi jellegű egyéb költségek			
3. Személyi jellegű költségek közterhei			
B. Nyújtott támogatások		0	0
1. Továbbutalt illetve átadott támogatás			

A teljes jelentés elérhető a weblapunkon: <http://zoldsarvar.airplanet.hu>

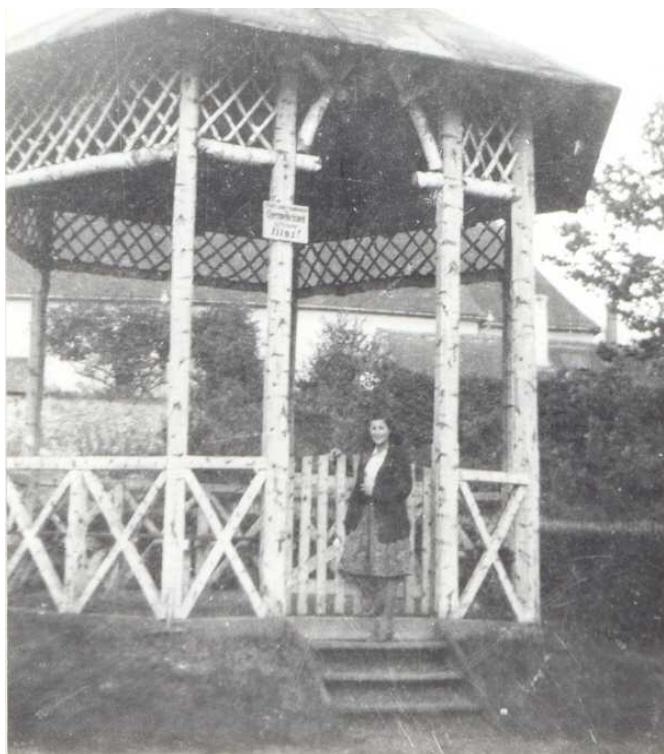
AZ egykori KERTÉSZKERT IV.

A VÁRPARK

A Nádasdy-vár körül terül el a Várkert, köznyelven a Park, melyet a lecsapolt várarak helyén létesített Eöry Vilmos városbíró, gyógyszerész, az első világháborúban hősi halált halt sárvári katonák emlékére 1931-ben. A szomorú tényre emlékeztet a Várkapu vendéglő alatti faragott, vörös kövekből rakott pad is, melyre dísztményeket és feliratokat véstek. A Park déli oldalán egy kőből vésett térkép emlékeztetett a trianoni ország szakításra, melyet 1945 után valaki elrejtett és csak mostanság került elő. A területet Ferenc bajor királyi herceg 150 évre engedte át a községnek. Eredetileg a mainál sokkal kisebb volt, mert a vári tisztviselőknek a konyhakertjei a várfalak alatt húzódtak léckerítéssel körülvéve. A park lapályát feltöltötték és mocsári ciprusokat, fenyőket, platánokat telepítettek. Már idős szomorú-fűzek is állottak, melyek a még le nem csapolt mocsarak szélén

nőttek fel. A fűzfák alá betonláb-as padokat állítottak pihenőhelyként. A városháza felől rózsalugason át lehetett elérni a Park centrumát. Élő sövény vette körül a homokkal felszórt, nagy középrészt, melyen a rendezvények bonyolódtak: körhinták, cirkuszi mutatványos sátrak, a libikókák és a hajóhinták is itt álltak. A terület nyugati szélén az élő sövény előtt pedig a nyírfából készült Zene-pavilon állt, melyben nyaranta a helyi zenekarok szórakoztatták a lakosságot. A Rákóczi utca felől a vár hátsó bejárata közelében is utak futottak a park centruma felé. A „Zsidó emlékmű” területére nagy rózsakertet telepítettek színpompás bokrokból. A parkot félkörben övezte a vizesárok, melyből a virágokat öntözték. A területet mindegyütt virágágyások borították. A fák között pedig virágzó bokrok pompáztak. Gyermekkori emlékeim közül felrémlik a „törpebarlang”, melyben Höfcherke lakott a hét törpével. A

Régi zenepavilon a Várudvaron

Koronával szembeni területen az óriásfák árnyékában padok terpeszkedtek a sétautak mentén. E területet hivatalosan „Práter” –nek, köznyelven „Pláder” –nek nevezték. Rohanó korunk embere egyre jobban igényli, hogy kevés szabadidejét a természetben, a jó levegőn tölthesse. Ám fontos tényező, hogy ez a természeti környezet a közelünkben legyen. A Park jól szolgálja a vár, a város egészségvédelmi és esztétikai céljait. Több emlékmű díszíti: Holocaust, Sylvester-pad, Tinódi-emlék

A közérdekért önzetlenül évtizedekig dolgozó, kiemelkedő személyiség nem az elfelejtődést igényli. Kijárna neki egy utcanév!

Eöry Vilmos (1884-1957) a „Megváltóhoz” címzett gyógyszerész tulajdonosa 1910-ben telepedett le Sárváron.

A háborús idők alatt lelkes irányítója volt minden szociális akciónak, mely a katonák családtagjait támogatta. A szegényeket ruhával, élelemmel látta el az általa szervezett Segélyakció. Évente több száz gyermeket, özvegyet, árvát juttatott élelemhez. Napközis gyermekotthont létesített, ahol ellátást, gondozást kaptak a szegény gyerekek. Sárvár környékén földeket bérelt, melyeket kisparcellákra szelve osztott ki a szegény családoknak. Tejesbol-

OLVASÓI FÓRUM

<http://zoldsarvar.airplanet.hu>

tot tartott fenn, ahol minimális áron 4-500 liter tejet méretett ki naponta a rászorulóknak. A közelletben fáradhatatlanul dolgozott. 1918-ban megszervezte a szocialista pártot, melynek elnökévé választották. 1920-ban megalakította a Sárvári Keresztény Polgári Kör, melynek szintén az elnöke lett. A Hangya Szövetkezet is elnökségre kérte fel. 1921-ben létrehozta a cserkészcsapatot, ugyanakkor felkelőcsapatot szervezett a Lajtabánságba.

Védnöke volt a munkások rok-kant és nyugdíjgyűlésének, a Temetkezési Segélyegyletnek, a Kórházbizottságnak, a katolikus hitközségnek. 1927-ben megalapította a Sárvári Hírlapot, melynek kiadója és főszerkesztője lett.

E kiváló ember szolgálatait díszoklevelekkel ismerték el, 1918-ban III. Lajos bajor király a „Lajos király kereszt” –et adományozta neki. 1924-ben a kormányzó érdemeiért kormánytanácsosnak nevezte ki. 1945 után méltánytalanul mellőzték. Csopakra vonult vissza. Ott is halt meg 1957-ben.

Sziblerné Varga Mária

Egyesületünk irodát kapott

Az elmúlt hetek várakozása után megérkezett a jó hír: egyesületünk állandó helyiséget kapott az Önkormányzattól! Az Iroda a Selyemgyár u. 4. szám alatt van, a vasútállomással pontosan szemben.

Lelkes kis csapatunk azonnal nekiállt a környezet szebbé tételéhez, fűnyíráshoz, festéshez, mázolásához, takarításhoz.

Minden munkálatot az egyesület tagjai saját kezűleg végeztek. A szükséges anyagok biztosításában nagy segítséget kaptunk a MOZAIK bolttól, amiért hálásak vagyunk

Lelkesítő, hogy mi, a sárvári környezetvédők már saját, önálló bázissal rendelkezhetünk!

Köszönet érte Sárvár Város Önkormányzatának!

ÜZEMLÁTOGATÁS A HUKE KFT –NÉL

A biológia szakkör keretén belül Vígh Viktor tanár úrral az egyik délután ellátogattunk a Sárvári HUKE Hulladékkezelési Kft telephelyére. A találkozó a Sárvári Természetvédő és Környezetbarát Egyesület közbenjárásával jött létre. Célunk egyrészt az volt, hogy megismerkedjünk a cég működésével, másrészt, hogy segítséget kérjünk a gimnáziumi projektünk lebonyolításához. Projektünk célja, hogy a gimnáziumon belül megvalósítsuk a szelektív hulladékgyűjtést. A cég sárvári telephelyén Sütő Nikolett a kereskedelmi vezető és munkatársa örömmel fogadott bennünket. Kórsétánk alatt megmutatták, hogy hogyan történik a szelektíven gyűjtött hulladék feldolgozása, tárolása. Azt is elmondták, hogy újrahasznosítható nyersanyagot belföldre és külföldre, egyaránt szállítanak. Még Kínába is. Napjainkban a világválság miatt

ugyan csökkent a kereslet, de a kereskedelmi vezető így is bizakodó és reméli, hogy a kialakuló új gazdasági trendekben – és remélhetőleg Magyarországon is – még inkább felértékelődik az újrahasznosítás és a környezetvédelem. A látogatásunk sikeres volt, hiszen mi is megismerkedhettünk a szelektív hulladékgyűjtés fontosságával,

és Sütő Nikolett ígéretet tett arra, hogy a cég minden támogatást megad projektünk megvalósításához.

E cikkkel is szeretnénk még egyszer megköszönni Sütő Nikolettának, hogy fogadtak minket és a szakszerű cégbemutatót.

Németh Veronika

9.A osztályos tanuló

DIÁKÉLET
Tinódi Sebestyén
Gimnázium

III.
KÖRNYEZET-
VÉDELMI
NAP
SÁRVÁRON
2009. SZEPTEMBER 20.
SÁRVÁR
NÁDASDY-VÁR

Műanyag nyílászárók, redőnyök
forgalmazása beépítéssel.

Ingyenes felmérés és ajánlat készítése.

Kovács Tamás

Sárvár, Vitnyédi u. 3.

Mobil: 30-214-3418

Tel./Fax.: 95-320-803

e-mail: kotaarnyil@mail.globonet.hu

Penészmentesítés véglegesen!
Nyílászáró csere után gondoljon arra,
hogy penészmentes legyen a lakása.
A penészedés elkerülhető

SIMON ATTILA

Sárvár Csallóköz 19. Tel: 06 70 –325-5715

NYILÁSZÁRÓ
GENERAL.HU

KERTÉSZKEDJÜNK KÖRNYEZETKÍMÉLŐ MÓDON!

A kert és a kerti munka során is óvjuk környezetünket! Legegyszerűbben úgy, ha nem pazaroljuk a vizet és energiát, nem növeljük a káros gázok kibocsátását, nem súlyosbítjuk a levegőszennyezést, nem termelünk feleslegesen hulladékot.

„Én? Ezeket? A kertemben?” - merülhet fel a kérdés. Ilyenkor ne felejtünk el kicsit a dolgok mögé nézni. Ha mondjuk díszítésképp a tengerentúlról érkezett, zsáknyi kagylóhéjat szórjuk a virágok közé vagy a kerti útra, akkor a jelentős szállítási távolságnak köszönhetően feleslegesen növeljük - többek közt - a levegő CO₂ tartalmát. Ha ugyanerre a célra hazai előállítású fakérget, aprókavicsot használunk, az rögtön kisebb környezetterhelést jelent. De ugyanez történik akkor is, ha az avart égetés helyett komposztáljuk...

TIPPEK:

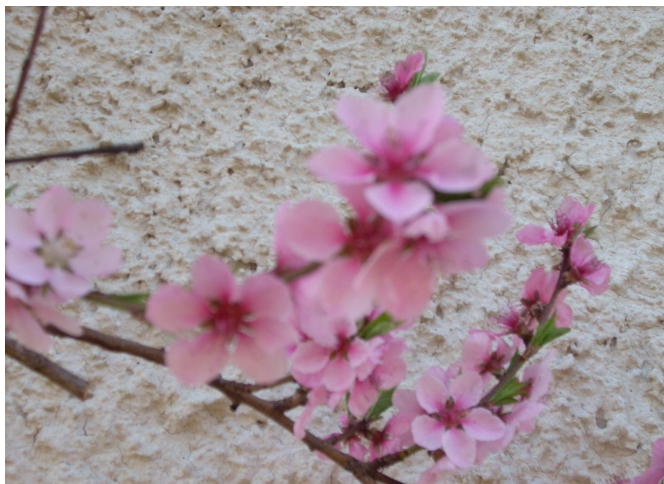
Kertbe, cserépbe, balkonládába ültessünk minél több szárazságtűrő, pozsgás növényt. Mivel kisebb a vízigényük, ritkábban kell locsolni őket - ezzel pedig vizet spórolhatunk meg.

Locsoláshoz gyűjtjük az esővizet! Akár kimustrált kádban vagy hordóban, akár komolyabb tartályos rendszerben - mind anyagilag, mind környezeti szempontból megéri! Így legalább részben függetleníthetjük magunkat a vezetékes vízellátástól.

Locsoljunk reggel vagy este; ilyenkor ugyanis kisebb a párolgás, mint a napközbeni nagy melegben. A csepegtető öntözőrendszer is hasznos - közvetlenül a növények tövéhez juttatja a vizet, így kevesebb

vízre és energiára van szükség. Készülhet - a hulladék megelőzés elvét szem előtt tartva - pl. egy öreg, lyukas slagból is.

Az ereszből érkező esővizet semmiképp se engedjük a csatornába. A „felesleget” (amit nem tudunk gyűjteni) vezessük inkább egy kerti víznyelővel a talajba, hogy visszajusson a természetbe. Ugyanebből az okból kifolyólag praktikus, ha a kertben betonozás helyett inkább térkövezést, kavicsozást vagy más olyan megoldást választunk, mely megkönnyíti

a csapadék talajba történő szivárgását.

A talajtakarás (mulcsozás) hasznos a kertben. Alkalmazásával lassabban szárad ki (kevesebb locsolás) és lassabban gyomosodik a talaj, ráadásul a folyamatosan bomló mulcsréteg szerves anyaggal látja el a földet. Mulcsozásra használható fakéreg, ágdarálék, levágott fű, széna, szalma, dió vagy mandulahéj, avar.

Kerüljük a gyom- és rovarirtók, permetszerek és egyéb vegyi anyagok használatát, melyek óhatatlanul bejutnak a táplálékláncba és károsítják az élővilágot. Próbálkozzunk

manuális módszerekkel (pl. horoló); kártevőket elűző növénytársításokkal; gyógynövényes permetlevelekkel; mulcsozással. Talajjavításhoz műtrágya helyett használjunk humuszt vagy állati trágyát. Ha mindenképp elkerülhetetlen valamilyen permetszer használata, keressük az ökológiai gazdálkodásban is engedélyezett változatokat!

A (bio)kertek lelkes idénymunkásai a madarak. Télen kihelezett etetőkkal, nyáron itatókkal és költőhelyet biztosító

stb.). Ugyanilyen értékes élőhelyet jelent egy kövekből kirakott támfal (pl. magasított ágyásszegély, garázslejáró, stb.).

A kerti kiegészítők beszerzésekor is gondoljunk a környezetvédelemre. A trópusi fából készült kerti bútorok helyett válasszunk hazai alapanyagút (kevesebb szállításból adódó légszennyezés, az esőerdők pusztításától való elhatárolódás, stb.); a tárgyak legyenek tartósak és javíthatóak; műanyag helyett válasszuk a természetes alapanyagokat (vessző, gyékény, agyag, kő, fa, stb.); a kerti lámpák között pedig például már sok a napelemes változat is.

Keressük az újra használat lehetőségét a kertben is! A kerti út készülhet bontott téglából; cserép helyett ültethetünk virágot előregedett kosárba. komposztkeveret építhetünk raklapból vagy maradék dróthálóból; kerti tavacska kialakítható öreg zuhanytálcából vagy régi parabolaantennából. Ha pedig békákat szeretnénk vendégül látni kertünkben, egy (félbe-negyedbe) törött agyag virágcserepet állítsunk árnyas bokor alá vagy a kerti tó mellé úgy, hogy egy nyíláson át a béka beférjen...

....Folytatjuk...

Bujtás Szilvia

OLVASÓI FÓRUM:

<http://>

zoldsarvar.airplanet.hu

Aprócska tóval vagy a kert egy félreeső szegletében eldugott fa-, gally- vagy körakással bűvő és táplálkozó helyet biztosíthatunk számos - a kerteszek számára többnyire hasznos - állatfaj számára (gyík, pók, béka, südisznó, rovarok,

AZ ORVOS VÁLASZOL

Tisztelt Olvasó!

Kertész Mária levelében a nyálkő vagy nyálmirigykő felől érdeklődik. Kimutatása azért nehéz, mivel van olyan kő, amely röntgennel kimutatható, és van, amelyik nem. A tünetek segítenek a diagnózisban, étkezés közbeni fájdalom, illetve duzzanat megjelenése. Kezelési lehetőségek: a nyálmirigy kivétele csövénél tágitása, kőzúzás vagy műtét. Ha nem távolítják el a követ, akkor krónikus gyulladást, hegesedéseket okoz.

B-né kérdései egy balesettel kapcsolatosak:

Gyermeket elütötte egy autó. A balesetből kifolyólag szinte az egész teste zúzódott. Mennyi ideig tart a gyógyulási időszak?

A zúzódások, enyhébb sérülések általában 8 napon belül

gyógyulnak. Törések esetén általában 4 hét a gyógyulási idő. Van olyan törés, melynek gyógy tartama 16 hét. Ha rehabilitáció szükséges, természetesen növekszik a gyógyuláshoz szükséges időtartam, tehát egyéni.

A gyógyulás folyamán mire kell ügyelni?

Természetesen a beteg minden panaszára oda kell figyelni, mivel lehetnek belső sérülések, melyek nem a baleset időpontjában, hanem később okoznak panaszokat, tüneteket. Pl.: vese sérülés-vérvezetés. Izomzat sérülése következtében is lehetnek veseszövődmények, elzáródás. Lép sérülése is okozhat meglepetéseket. A lép tokja repedhet, a sérülés után csak pár hétre okoz életveszélyes vérzést. Koponyasérülések is végzetesek lehetnek, ha kisebb ér reped. Koponyán

belüli vérzés indul, a tünetek csak később alakulnak ki.

A vérömleny mennyire veszélyes?

Koponyán belül életveszélyes. Másutt kevésbé. Általában a lágyrészekben lévő spontán felszívódnak. A sebész dolga eldönteni, hogy szükséges-e beavatkozás.

Mivel kezelhető hatékonyan a zúzódás?

Borogatással, lokális fájdalomcsillapítással, gyógytornával, fizioterápiával.

Gyógyulás folyamán szükséges-e további kontroll?

Mivel vannak csapdák, ezek egy részét említettem, ezért nem árt kontrollálni a gyógyulást. (Ismételt RTG kimutathat törést.)

INTERNETES

OLVASÓI FÓRUM

<http://zoldsarvar.airplanet.hu>

Később lesz-e a szervezetre valamilyen káros kihatás?

Előre nem lehet tudni.

Dr. Székely Sándor

Folytatjuk Rovatunkat!

Várjuk kérdéseiket!

**MOZAIK
BOLT**

**SÁRVÁR
GÁRDONYI ÚT 1.**

Tel: 320 173

**FESTÉKEK.
VEGYIÁRUK,
GIPSZKARTON,
HÖSZIGETELÉS,
SZINKEVERÉS**

PÜNKÖSD ÜNNEPE

A húsvét utáni ötvenedik napon, így ebben az évben június 1-én, vasárnap ünnepeli a keresztény világ.

Eredetileg a nyári napforduló ünnepe, amelyben keresztény hagyományokkal, ősi hiedelmekkel és szokásokkal ötvöződnek.

Pünkösöd napjára minden felébred. Abbahagyja a lusta nyújtózást a világ, ember és állat párt keres. Nedvektől duzzadnak a levelek, zsibong az élet.

Jól tudták a régiek, ilyenkor meg kell állni egy pillanatra. A nagy nyári munkák előtt ünnepelni kell. Kö-

szönteni az új életet, imádkozni a bő termésért, gyermekáldásért. Erre szolgált a pünkösöd, a húsvét utáni ötvenedik nap

Néhány faluban még ma is élnek a pünkösdi hagyományok, játékok, az Alföldön a Pünkösödölés, a Dunántúlon a Pünkösdi királynéjárás.

A pünkösdi királyválasztás sajnos teljesen eltűnt, pedig a mai napig él a szólás:

Rövid, mint a pünkösdi királyság. Kezdetben vitézi szokás volt, a katonák maguk közül választottak egy évre királyt.

Ezt idézi Balassi Bálint verse:

**"Áldott szép Pünkösödnek
gyönyörű ideje
Mindent egészséggel látogató ege,
Hosszú úton járókat könnyebbítő szele"**

Hédi Eszter

Schimmer Lajos

Üvegezés

képerkeretezés

hő- és hangszigetelt

üveg készítése.

Batthyány u 34.

Telefon.:

30-594-7583

95-323 364

MOLNÁR ÉS TÁRSAI BT.

06 / 70 / 336 5810

FA NYÍLÁSZÁRÓK GYÁRTÁSA ÉS FORGALMAZÁSA KIVÁLÓ MINŐSÉGBEN ÉS PONTOS HATÁRÍDŐVEL.

MEGBÍZHATÓ REFERENCIÁKI

A BAJTI ERDŐ TITKAI

Egyesületünk tagsága április 19-én kerékpáros kirándulást tett a bajti erdőbe. Csapatunknak kettős célja volt. Elsőként – elfogadva dr. Borovics Attila igazgató úr szívélyes meghívását – megtekintettük az ERTI-hez tartozó Bajti Kísérleti Csemetekertet, másrészt az erdő mélyére hatolva kifürkésztük az évszázados tölgyek titkait.

Még tavaly ősszel a Tinódi Gimnáziumban működő ökoszakkör diákjaival együtt megismerkedhettünk az ERTI Sárvári Kísérleti Állomásával. Egyebek mellett foglalkoznak őshonos magyar fafajták kutatásával, nemesítésével, valamint szaporítóanyag termesztői, szaktanácsadói tevékenységgel. Ezen belül fontos - és Európában szinte egyedülálló - az energetikai faültetvények létesítése és fenntartása. (Erről tavaly szeptemberi számunkban cikk is megjelent). A kutató laboratóriumok munkájának megismerése után kaptuk a meghívást, hogy nézzük meg az "energianövényeket" a természetes környezetükben is. Az őshonos magyar és más vidékekről származó fajtákat, vizs-

EGYESÜLETI KIRÁNDULÁS

gálatának, nemesítésének ideális helyszíne a bajti erdő.

Derűs társaságunknak kedveztek az égiek, hisz napsütéses szép tavaszi időben indulhatunk felfedező utunkra. A lelkesedés szinte repítette alattunk a bicikliket. Hamar odaértünk a telep kapujába, ahol már várt bennünket Takács Roland erdész technikus, a 64 hektáros létesítmény vezetője. Ő mutatta meg az épületeket, géngyűjteményeket, fajtafenntartó telepeket. Érdekes volt látni, hogy termesztik, vágják, darabolják, csomagolják, és hűtve tárolják a nemesített szaporítóanyagokat. Vendéglátónk mintegy csattanóként az "energiamező" bemutatását hagyta utoljára. Ezek azok az ültetvények, melyek akár a gáz és a kőolaj részbeni kiváltására is képesek lehetnek, hiszen ipari módszerekkel nagy mennyiségű biomassza alapanyag előállítására alkalmasak. Csodálkozva láttuk, hogy egyes

fa fajták, - korábban megerősödött gyökérsztről - egy-két év alatt mekkorát képesek növekedni.

Miközben vendéglátónk a sokutcatnyi kérdésre válaszolt és mindent megmutatott, aközben ézengés hallatszott és viharfelhők közeledtek. Szerencsénkre a musta végére az ég kiderült és a fellegek elvonultak. Tartalmas élménnyel gazdagodva köszöntünk el újdonsült ismerősinktől.

A bekerített mintakertet elhagyva, de csak pár száz métert megtéve, egy másik csodavilágba csöppentünk. Bár nem egy tölgyfát láttam már életemben,

de ennyi, több száz éves tölgyfával, mint amennyivel itt találkoztam, még nem volt soha dolgom. Méteresnél vastagabb törzsük, égbe vesző lombkoronájuk fenségessé tette őket. Nem szakértő lévén, a koruk meghatározására nem vállalkoznék, de szinte biztos vagyok benne, hogy nem egy nem kettő betöltötte, vagy jócskán meg is haladta a 6-700 éves kort. A legmeggrázóbb látványt mégis azok a rég kidőlt matuzsálemek nyújtották, melyek gyökérkoronája, mintegy őskori totem táruktól élénk. Ezek mellett a halott gígaszok mellett az ember önkéntelenül kicsinek és törékenynek érezte magát. Társaimra pillantva láttam, hogy bennük is hasonló érzések kavargtak. Eme faóriások egyfajta emlékművet állítanak a dicsőség múlandóságának.

Persze a pillanat elillant, elszállt. Kissé továbbhaladva – mint ahogy az erdőjáró ezt Magyarországon sajnos megszokhatta – illegálisan lerakott szemétkupacokba botlottunk.

Kirándulásunk befejeztével, élményekkel gazdagon és környezetvédő szemléletünkben megerősödve vettük az irányt vissza a civilizáció felé...

Enzsöl Róbert

OLVASÓI FÓRUM:

zoldsarvar@airplanet.hu

06 70 5602903

Vas megye helyi jelentőségű védett természeti területei II. rész

Az első részben a Sárvár környéki területekkel ismertettük meg az olvasót, ezen belül is a Sárvári Erdészeti Igazgatóság területén található természeti csodákkal. Kalandozzunk most kicsit távolabb Sárvartól és ismerkedjünk meg a Kőszegi környéki védett helyekkel.

Kőszeg, Chernel-kert

Egykor a Chernel-család mintegy 1,5 hektáros gyümölcsös-kertje volt, majd Chernel István ornitológus emlékkertté, madárvédelmi mintateleppé alakította. Az arborétum kialakításához 1898-ban fogott hozzá, amikor nemzeti ünnepeinken, jelesebb napokon (mint például Kossuth Lajos és II. Rákóczi Ferenc fejedelm hamvainak hazahozatalakor) és családi eseményeken emlékfákat kezdett ültetni. Később sűrű sövényeket telepített, hogy a madarak jó fészkelő- és búvóhelyeket találhassanak. Baráti kapcsolatot ápolt számos közeli arborétum gazdájával, és a növények egy részét Kámonból és Szeles-téről szerezte be.

A kert előtti emlékművet 1931-ben állították; Chernel István portréját Mayer Sándor szombathelyi szobrászművész faragta.

Chernel István utódai többé-kevésbé megpróbálták a park értékeit megtartani, de közben ismét gyümölcsfákat ültettek. A II. világháború után államosították, és gazdálkodóknak adták bérbe. A pusztulástól végül Horváth Ernő, a Vas Megyei Múzeumok igazgatóhelyettese mentette meg; 1965-ben a múzeum birtokába került. Még abban az évben az Országos Természetvédelmi Hivatal védetté nyilvánította, és a nagyközönség számára is megnyitották. A kertet Retkes József tervei alapján rekonstruálták.

A szomszédos kertek megvásárlásának köszönhetően területe 1972-re 2,6 hektárra nőtt.

1972-ben, egy kis faházban megnyitották a Chernel István Múzeumot, ahol a Chernel-hagyatékon túl Kőszeg környékének élővilágát is bemutatják.

Az arborétumot és társintézményeit 1992-ben bezárták, és csak két év múlva nyitották meg újra, amikor a Fertő-Hanság Nemzeti Park kezelésébe adták. 1998-ban alakították ki a védett növényeket, bemutató tanösvényt. A múzeumot új épületbe költöztették. 2002-ben az intézményeket az akkor alakult Őrségi Nemzeti Parknak adták át, és ekkor elkezdtek a besűrűsödött kert felújítását. Hangulatos úttal feltárták a kert korábban gyümölcsösként használt részét, amit Horváth Ernő díszfákkal ültetett be.

2002-ben készült el kert különleges kapuja Tornai Endre András, kőszegi szobrászművész munkája.

A látogatóközponthoz kapcsolódó arborétumban kapott helyet az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság madárvédelmi mintatelepe.. Ezzel Chernel

István és Bechtold István példáját követték. Ebben egyrészt a ház körüli madárvédelem eszközeit mutatják be, illetve néhány jó tanáccsal szolgálnak, másrészt itt működik az igazgatóság ragadozómadárgondozó és visszatelepítő központja.

Kőszeg, Fehér sáfrányos terület

A kőszegi Alsóréten találjuk a fehér sáfrány egyetlen magyarországi állományát. Itt él továbbá több orchidea-faj, az alpesi rétek sárga virágú növénye, a zergeboglár, valamint a gyapjúsásosok két faja. A hegyoldalon található kaszálórétek és a kaszáló gyümölcsösök, szintén sok érdekes növényt rejtenek. Előfordul itt az őszi füžértekerces nevű apró orchidea, a szibériai nőszirm és az osztrák tárnicska.

Szabó Klaudia

Fehér sáfrány

- A Kőszegi Alsórét lakója -

SINKA BÉLA

06 / 70 / 5543822

AJTÓ, ABLAK,

REDŐNY

GARÁZSKAPU

FORGALMAZÁSA,

BEÉPÍTÉSE,

JAVÍTÁSA

**NYÁRI MÉTERÁRU
VÁSÁR!**

**MÁJUS 18 - 31 KÖZÖTT
MINDEN MÉTERÁRU
ENGEDMÉNYES ÁRON!**

**TÍMÁR ÓRÁS-
RÖVIDÁRU
SÁRVÁR, BÁSTYASOR**

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM A GÁRDONYI GÉZA ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

DIÁKÉLET

A közoktatási törvény minden oktatási intézmény számára előírja környezetnevelési program kidolgozását, amely része az adott intézmény Pedagógiai Programjának. Ez tartalmazza a környezeti nevelés alapelveit, célkitűzéseit, színtereit, illetve azokat a programokat, tevékenységeket, amelyek a célok elérését szolgálják. A Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola Pedagógiai Programja kiemelten foglalkozik a tanulók környezeti nevelésével.

A cél, hogy a tanulókat képessé tegyük arra, hogy a tanórán szerzett ismereteket össze tudják kapcsolni valós élethelyzetekkel. Olyan környezettudatos magatartás, életvitel kialakítását kell elérni, amellyel a felnövekvő nemzedék képes lesz felismerni a globális problémákat, a környezet minőségi változásait. A legfontosabb cél saját, közvetlen környezetük értékeinek megismerése, felkutatása, megoldási lehetőségek keresése. Ez feltételez egyfajta büszkeséget, felelősséget és tiszteletet a környezet iránt.

A környezeti nevelés színterei részben a tanórák, valamint a délutáni foglalkozások, szakkörök, kirándulások és témnapok.

Az iskola, mint környezet is hatást gyakorol a gyermekek személyiségének formálására. Ezért fontos az intézmény esztétikussága, praktikussága, tisztasága ill. a gyerekek szerepe ezek megőrzésében. A programok igénylik a szülőkkal való együttműködést.

A nevelés csak akkor lehet eredményes, ha a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve, játékosan

közelítjük a környezetvédelem témakörét, és aktív részesei lehetnek e tevékenységnek. A személyes tapasztalatszerzés és az aktív közreműködés a természetvédelemben megalapozza a jövő környezettudatos felnőttjeinek nevelését. Jó lenne minél több tanulót bekapcsolni a Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület városi programjaiba. Folyamatosan biztosítjuk az iskolában a hulladékok elkülönített

és Környezetvédelmi Versenyek

- Madarak és Fák Napja,

- Föld Napja

- Erdei iskola

- Energia nap

A papírgyűjtésbe minden osztály bekapcsolódik, a legtöbb papírt összegyűjtő osztályok jutalomban részesülnek.

A Curie Környezetvédelmi Emlékversenyeken diákjaink rendszeresen részt vesznek. Minden évben új témakör feladatait kell megoldani

hallgatnak meg előadásokat a gyerekek. Közvetlen tapasztalatokat gyűjtenek a város illegális személtelakóiról, levegőszennyezésről és annak hatásairól, kísérleteket végeznek erre vonatkozóan. Megfigyelik a fák egészségi állapotát, gyűjteményeket készítenek, tekintettel az élő természetre. Javaslatokat tesznek a környezet arculatának megváltoztatására. Plakátokat készítenek, feladatlapokat oldanak meg, filmet néz-

gyűjtését, szárazelemgyűjtő kihelyezését, szem előtt tartjuk és hangsúlyozzuk a mindennapi környezetgazdálkodást: pl. energia- és víztakarékosság, vásárlási szokások.

A Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola tevékenységei a környezeti nevelés területén:

- Évente két alkalommal papírgyűjtés.

- Kikelet Természetismereti verseny
- Curie Természetismereti, Környezetismereti

ni /környezetszennyezés, a víz védelme, környezettudatos magatartás, stb./ A sok gyűjtőmunka, kitartó tanulás eredményeként tanulóink rendszeresen továbbjutnak az országos versenyre Szolnokra.

Évenkénti váltásban kerül sor a Madarak és Fák Napja és a Föld Napja projektnapokra. A Föld Napja közös megemlékezéssel és műsorral kezdődik, majd a botanikus kertben, a Vízműben, a HUKÉ-ben és a díszfaiskolában különböző témákban

nek, fogalmazásokat, rajzokat készítenek arról, milyen lesz utódaink környezete. Reméljük, szép...

A Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskolában már szokássá vált az Energia nap megrendezése.

Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb lett a jelentősége az energiatakarékoságnak.

...folytatjuk...

Némethné Csonka Andrea

Kora reggeli órákban a Barabás György Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola diákjaival és tanáraival a piac környékét takarítottuk össze, a kesztyűk és a szájmazskok kiosztása után.

A diákok még nem vettek részt várostakarításban, látszott rajtuk, hogy fenntartással fogadják ezt az akciót. Meglepetésünkre a fiatalok lelkesen keresték már a Csónakázó-tónál a szemetet, amit persze nem kellett sokáig keresni.

Ígéretet kaptunk a diákoktól, hogy a legközelebbi akciókra is eljönnek.

Az iskolából, Fülöp Ildikó, Tompa Lajosné, Sütőné Csonka Laura, Romek Róbert, Nagy Károly, tanáraitól megtudtuk, hogy szívesen vennék, ha egyesületünk szeptembertől szakkört indítana az intézményben.

Az elektromossággal működő Bontino autó, ásványvizek, védőkesztyűk, maszkok, gyűjtőzsákok tárolását szolgálta.

A hulladékgyűjtő önkéntesek kiszolgálása innen történt.

A programot városunk polgármestere is megítélte jelenlétével.

A meghirdetett 13,30-as HILD-Parki gyülekezésre a Tinódi Lantos Sebestyén Gimnázium diákjai is megérkeztek, Vígh Viktor tanár úr felügyeletével. Közel 70-en voltak.

Köszönet Vígh Viktor tanár úrnak!

Kesztyűk és a szájmazskok kiosztása után felkerült a diákokra a láthatósági mellény is.

A diákok fegyelmezetten hallgatták végig és vették tudomásul a kijelölt helyszíneket.

A Föld Napja alkalmából a „Tiszta városunkért” programsorozat Várostakarítás – illegális hulladéklerakók felszámolása 2009. április 25.

Vígh Viktor tanár úr vezetésével a diákok a Spirit Hotel környékét takarították, míg az egyesület tagjai és az önkéntesek a XIII városi temetői részt, illetve a Cukorgyár környékét.

A késő délutáni órákban az egyesület tagjai Rába sömjénben végeztek nagy-takarítást a bevezető út melletti bozótban. Onnan is rengeteg kacatot és mocskot sikerült előbányászni.

A hulladékok között, faforgács, lemetezett fa ágai, szétszerelt kerékpár, kidobott játékok, elpusztult állatok, fel nem használt festékek, csempék, bűzös ismeretlen eredetű hulladékok, és még sorolhatnám, hogy mik voltak. Mi ez, ha nem környezetszennyezés!

Általános tapasztalataink:

- Szorgalmas, jó kedvű diákok a mi SÁRVÁRUNK DIÁKJAI! Büszkék vagyunk rájuk!

- Az egyesületünknek még, sok feladata lesz azon a téren, hogy példamutatással, ismeretterjesztéssel, akcióprogramok szervezésével, a környezettudatos viselkedésformák fontosságáról meggyőzze városunk minden lakóját.

Ez hatékonyabban végezhető a gyerekeknél, de a felnőtt korosztályt is meg kell célozni. Európát a fejekben is meg kell építeni.

Bokorné Csonka Judit

A PROGRAMUNKAT SEGÍTETTÉK: KÖSZÖNJÜK!

Polgármester Úr, Önkormányzat

Máhr Tivadar képviselő Úr

HUKE – Zsákok biztosítása, hulladék elszállítása,

Horváth Sándor – Bontino tulajdonosa, - ISIS rádió

Sárvári Gyógyfürdő Kft – Bontino szállítása és a rendezvény költségeinek biztosítása

Zsoldos István - LAMI-VÉD- kesztyűk, szájmazskok

Németh Ferenc – zsákok - Vass László – ásványvíz biztosítása

Barabás György Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola résztvevő tanárok, diákok
Tinódi Lantos Sebestyén Gimnázium- Vígh Viktor tanár Úr, és a résztvevő diákok

III.
évfolyam

ZÖLDSÁRVÁR

ZÖLDSÁRVÁR

Kiadja:

Sárosvári Környezetvédő és Természetbarát
Egyesület

9600 Sárosvár, Tomori Pál u.14.

Felelős kiadó:

Bokorné Csonka Judit

Telefon: 06 70 5602903

Felelős szerkesztő:

Enzsöl Róbert

Lektorálta:

Dr. Székely Sándor

E-mail: zoldsarvar@airplanet.hu

Hirdetésszervező:

Simon Attila

70/3255-715

Fotók:

Bokor Ernő

Szabó Klaudia

Vigh Viktor

Enzsöl Róbert

Némethné Csonka Andrea

Nyomda: Újsziget-rotta, Sárosvár

Pályázati felhívás!

A Sárosvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület gyermekrajz
pályázatot hirdet:

„KÍGYÓT BÉKÁT KIÁLTOK?” címmel

A pályázat célja: Magyarország Nemzeti Parkjainak népszerűsítése, környezettudatos
gondolkodás fejlesztése óvodás és iskolás korú gyermekek körében.

Pályázati kategóriák:

1. Óvodás korcsoport /3 - 6. életév/

2. Korcsoport /1- 4. osztály/

Kategória díjak: 1., 2., 3. helyezés. A zsűri a pályaművek értékelésénél különdíjat is kiad-
hat.

A pályaművek témái: Az alkotások elsődlegesen mutassák be, Nemzeti Parkjaink
növény—állatvilágát, életviszonyait, a magyar néphagyományokat. Jelenítsék meg, vagy
hívják fel a figyelmet arra, hogy miért van szükség a Nemzeti Parkok védelmére, megóvá-
sára.

A pályázat formai követelményei: A rajzpályázaton A/3 vagy A/4 méretű, fekvő,
vagy álló rajzlapokon, paszparturával ellátva egyéb, nem törékeny anyagon megvalósított
művek nevezhetők. Az elkészítés technikája szabadon választott (pl.: vízfesték, tempera,
filctoll, tollrajz, montázs, kollázs, batikolás, vegyes technika, stb.) A pályaműveken fel kell
tüntetni a tanuló nevét, korát, óvodát, iskolát.

A PÁLYÁZATOK BEADÁSÁNAK HATÁRIDEJE: 2009. SZEPTEMBER 1.

A pályázatokat az alábbi címre várjuk:

Sárosvár, Kölyök Kuckó Családi Napközi

Fekete-Híd u. 88.

KIADVÁNYUNK
A TARAVIS KFT
TÁMOGATÁSÁVAL JELENT
MEG.
KÖSZÖNJÜK!

HUZATSZABÁLYOZÁS FELSŐFOKON

A huzatszabályozó segítségével fűtési költségeit jelentősen csökkentheti.

gáz: kb. 10-12 % max. 16 % ; szén, fagáz: kb. 20-25 % max. 35 % tűzifa: kb. 20-25 % max. 45 %

Gázkémények és vegyes tüzelésű kémények beléscsővezése, szigetelt kémények szerelése, garanciával.

CSOMAGOLÓANYAG-IPARI VÁLLALKOZÁS

Tel./fax.: 95/360-060, 30/9948-554

Polietilénből és BOPP fóliából készült termékek, tasakok, zsákok, táskák, fóliakötények, cipőre húzható lábzsákok,
sztreccsfóliák, fogorvosi nyálkendők. Környezetbarát, papíralapú hús csomagolóanyagok forgalmazását és papírtasakok
nagykereskedelmi árusítását megkezdjük minden méretben, előnyös áron! Ezen kívül kalapcsomagoló vékony papír is
kapható nálunk.